

Analýza výkonnosti srovnatelných správních obvodů obcí s rozšířenou působností v jednotlivých oblastech s využitím benchmarkingu

ORP Domažlice

Zpracovatel:
Odborný tým Projektu

Tento výstup byl financován z prostředků ESF prostřednictvím Operačního programu
Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu ČR.

*Projekt Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci území správních
obvodů obcí s rozšířenou působností (číslo projektu: CZ.1.04/4.1.00/B8.00001)*

Úvod

Benchmarking představuje jednu z klíčových aktivit projektu Podpory meziobecní spolupráce. Výsledky benchmarkingu přináší důležitá východiska pro tvorbu strategií území správních obvodů obcí s rozšířenou působností (dále jen SO ORP) a měly by být zohledněny v debatách o dalším rozvoji území ve vztahu k vybraným veřejným službám v oblastech školství, odpadového hospodářství a sociálních služeb.

Využití benchmarkingu je **spojené s analýzou dat** reprezentujících posuzované SO ORP. Shromážděná data pro vybrané indikátory nenesou bez provedení analýzy žádnou informační hodnotu.

Základem analýzy je uspořádání dat do logických celků a do souvislostí s tou oblastí, kterou chceme za pomoci benchmarkingu řešit. Dalším předpokladem analýzy je porovnávat porovnatelná data (např. srovnatelné SO ORP). Cílem vyhodnocování dat je pak **určení rozdílů (mezer) mezi vlastní výkonností a výkonností ostatních SO ORP**. Způsob vyhodnocení těchto rozdílů je již v rukou posuzovatele (analytika) - hodnoty dat za naše a další srovnatelná SO ORP lze např. uspořádat do tabulky, znázornit prostřednictvím grafu, nebo v neposlední řadě využít statistického zpracování dat). Tedy podstatou je určení:

- jaké hodnoty dosáhla v daném indikátoru nejlepší organizace,
- jaké hodnoty dosáhla v daném indikátoru naše organizace,
- jaký je rozdíl mezi těmito hodnotami ukazatelů.

Vedle toho lze data porovnávat s průměrnou hodnotou daného ukazatele v kraji nebo několika srovnatelných SO ORP. Průměrná hodnota bývá nejčastěji vyjádřena aritmetickým průměrem nebo tzv. mediánem (prostřední hodnota uspořádané číselné řady).

1. Základní charakteristika správního obvodu a metodika analýzy

SO ORP Domažlice leží v jihozápadní části Plzeňského kraje a tvoří 1 z 15ti správních obvodů (dále jen SO) tohoto kraje, jehož stručná charakteristika je dána následujícími údaji:

- do SO spadá celkem 58 obcí (z tohoto pohledu se jedná o 2. největší obvod v kraji);
- v dotčeném území žije celkem 40.296 obyvatel (5. nejvyšší údaj), z toho 11.104 v jádrovém městě;
- rozlohou 763 km² se řadí mezi 4 největší obvody kraje.

Tabulka 1: Komparace vybraných SO ORP v Plzeňském kraji

Území SO ORP	Počet obcí	Počet obyvatel SO ORP	Počet obyvatel jádrové obce	Rozloha ORP v km ²
Domažlice	58	40 296	11 104	763
Tachov	27	36 148	12 595	948
Horšovský Týn	18	14 276	4 984	289
Klatovy	44	50 751	22 424	906
Sušice	30	24 579	11 270	781
Stříbro	24	16 901	7 830	431
Průměr za kraj	33	38 179	19 115	504

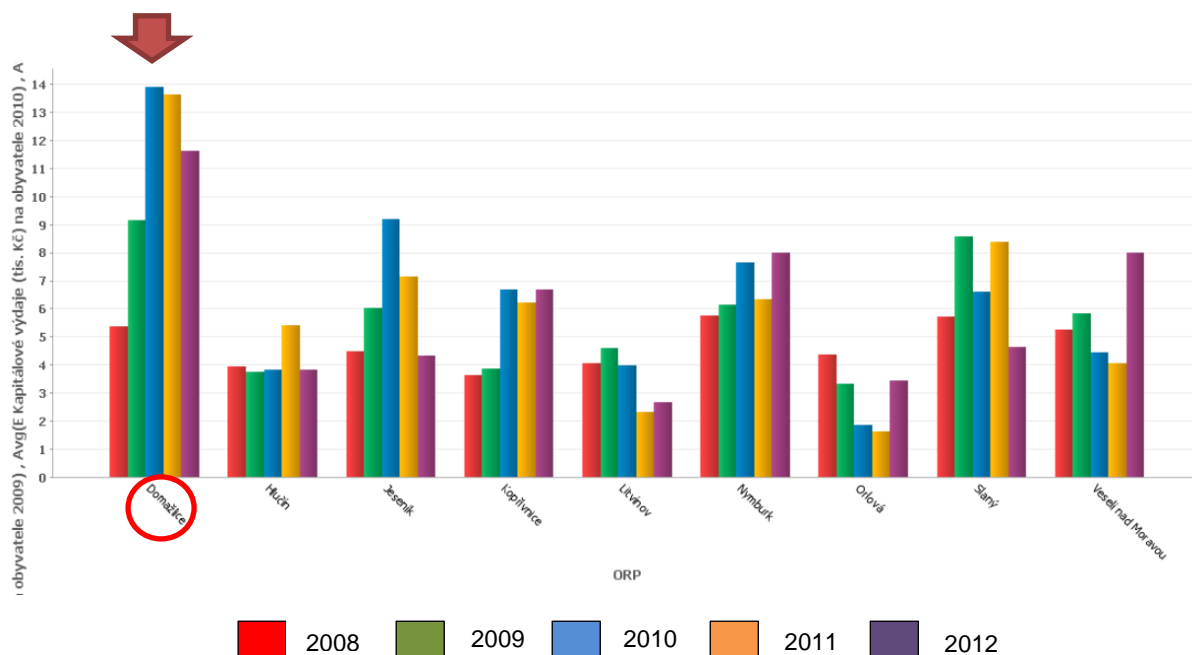
Pro benchmarkingové srovnání a formulování podstatných závěrů jsou důležité zejména hodnoty ukazatelů, které se výrazně odlišují od ostatních porovnávaných subjektů, tj. SO ORP. Proto bylo pro vzájemné srovnání použito více kritérií, aby byly zjištěny a vyzdviženy významné diference v relevantních oblastech. Benchmarkingové srovnání bylo tedy provedeno jednak v porovnání s ostatními SO ORP Plzeňského kraje a dále pak ve srovnání s podobně velkými SO (měřeno počtem obyvatel SO, počtem obcí SO a počtem obyvatel jádrového města):

- SO ORP s počtem obyvatel v intervalu 38.500 až 41.500 obyvatel (celkem 8 srovnatelných SO ORP: Hlučín, Jeseník, Kopřivnice, Litvínov, Nymburk, Orlová Slaný, Veselí n. Moravou);
- SO ORP s počtem obcí ve správním obvodu 55 až 60 obcí (celkem 7 srovnatelných SO ORP: Brandýs n. Labem – Stará Boleslav, Havlíčkův Brod, Jindřichův Hradec, Pardubice, Přerov, Tišnov, Velké Meziříčí);
- SO ORP s počtem obyvatel jádrové obce 10.800 až 11.400 (celkem 7 srovnatelných SO ORP: Frenštát p. Radhoštěm, Humpolec, Kuřim, Prachovice, Rumburk, Rychnov n. Kněžnou, Sušice).

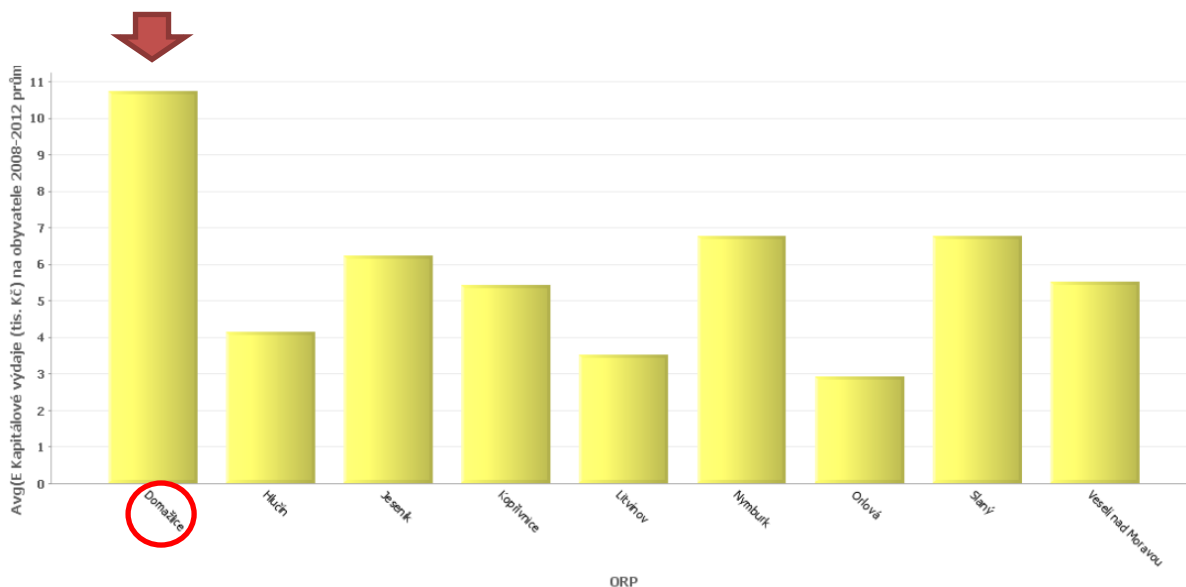
2. Ekonomická výkonnost

Mezi ekonomickými ukazateli je zajímavé se u SO ORP Domažlice blíže zaměřit na **úroveň kapitálových výdajů na obyvatele**, která byla sledována mezi lety 2008-2012. Jejich výše odráží investiční akce obvodů, a jak je z níže uvedeného obrázku zřejmé, tyto výdaje byly u domažlického obvodu po celou dobu kromě r. 2008 nejvyšší. Od r. 2008 vzrostly téměř trojnásobně (z 5,4 tis. Kč/obyv. na ca 14 tis. Kč/obyv.), posléze opět částečně klesly (na 11,6 tis. Kč/obyv. v r. 2012). Jejich hodnota však mezi sledovanými obvody, vybranými dle kritéria počtu obyvatel v SO ORP, dlouhodobě výrazně vede, a potvrzuje to i výše průměrných výdajů na úrovni 10,7 tis. Kč/obyv. Viz obr. 1 a 2.

Obrázek 1: Kapitálové výdaje vybraných SO ORP (kritérium: počet obyvatel v SO ORP 38.500 – 41.500) na obyvatele v období 2008 – 2012 (v tis. Kč)

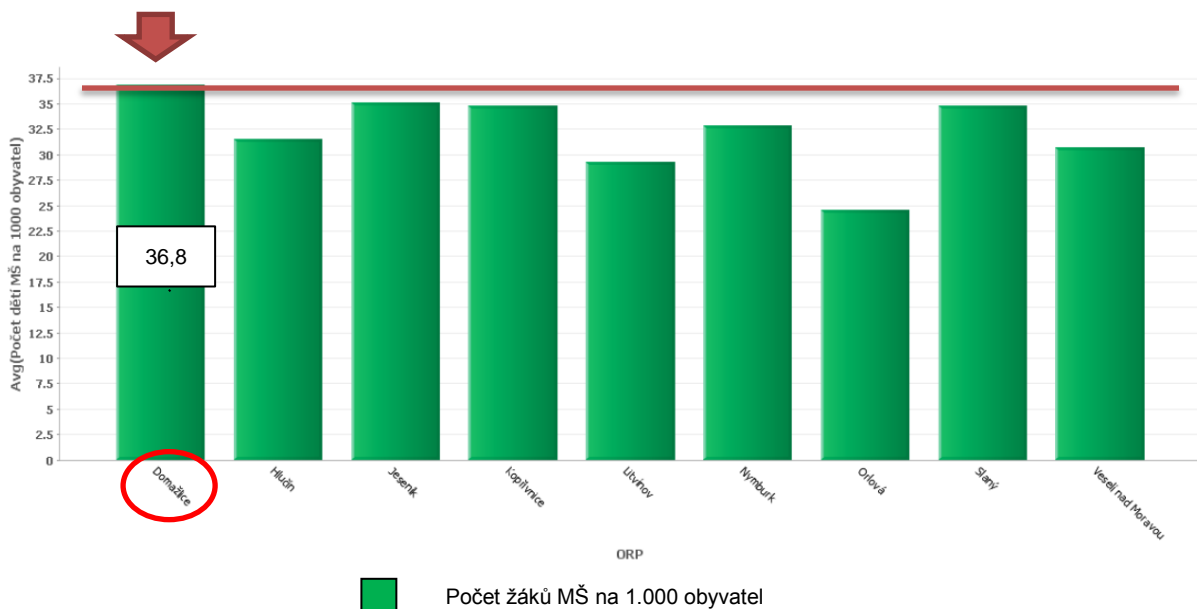
Obrázek 2: Průměrné kapitálové výdaje vybraných SO ORP (kritérium: počet obyvatel v SO ORP 38.500 – 41.500) na obyvatele v období 2008 – 2012 (v tis. Kč)

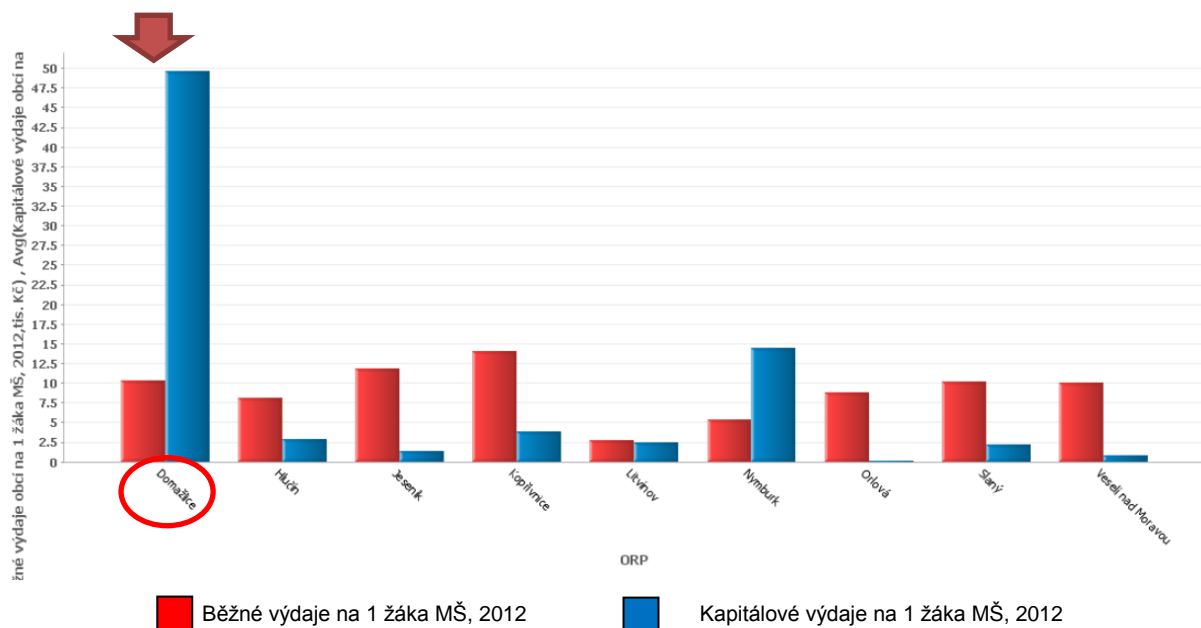
3. Předškolní a školní vzdělávání

V oblasti předškolního a školního vzdělávání zaujme v případě SO ORP Domažlice zejména porovnání **počtu žáků MŠ na 1.000 obyvatel** a následně **běžných a kapitálových výdajů na žáky MŠ**. Počet žáků MŠ v domažlickém obvodu je oproti ostatním vybraným SO ORP (zvoleným dle kritéria počtu obyvatel) vyšší – ca 37 žáků MŠ/1.000 obyv. Vyšší je i úroveň výdajů na žáky MŠ: běžné výdaje na žáka MŠ činí 10,3 tis. Kč a jsou ve srovnání 3. nejvyšší. Kapitálové výdaje, pak mnohonásobně převyšují všechny ostatní SO ORP – ca 50 tis. Kč/žáka MŠ. Obdobných výsledků je dosaženo i při aplikaci kritéria výběru krajských SO ORP.

Obrázek 3: Počet žáků MŠ na 1.000 obyvatel (kritérium: počet obyvatel v SO ORP 38.500 – 41.500; průměr za období 2008 – 2012)

Obrázek 4: Běžné a kapitálové výdaje vybraných SO ORP (kritérium: počet obyvatel v SO ORP 38.500 – 41.500) na žáka MŠ (v tis. Kč)

4. Odpadové hospodářství

V problematice odpadového hospodářství je z hlediska benchmarkingu významné srovnání **měrné produkce KO a SKO**. Celkovou úrovní ca 304 t/1.000 obyv. je SO ORP Domažlice nejnižší mezi srovnávanými obvody (zvolenými dle kritéria počtu obyvatel SO ORP). Přitom má ale relativně vysoký **podíl SKO na celkovém množství KO** (205 t/1.000 obyv., tedy ca 67%). Situaci dokreslují obr. č. 5 a 6¹. Pro kompletní ilustraci situace je vhodné rovněž zmínit celkové neinvestiční výdaje na odpady a neinvestiční výdaje na sběr a svoz KO, jejich průměrné hodnoty² byly za sledované období nejnižší mezi skupinou porovnávaných SO ORP: 554 Kč/obyv./rok, respektive 424 Kč/obyv./rok. Viz obr. č. 7 a 8³.

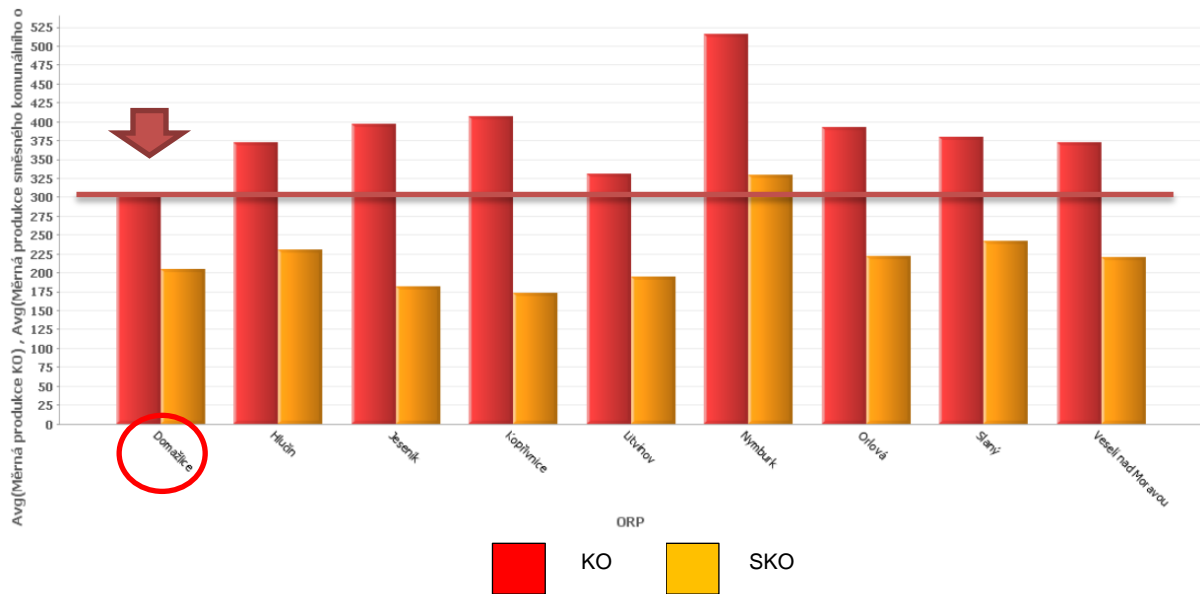
¹ Červené linie značí úroveň domažlického SO ORP.

² Roční výkyvy těchto hodnot byly minimální, proto kvůli lepší ilustraci postačí graf pouze průměrných hodnot.

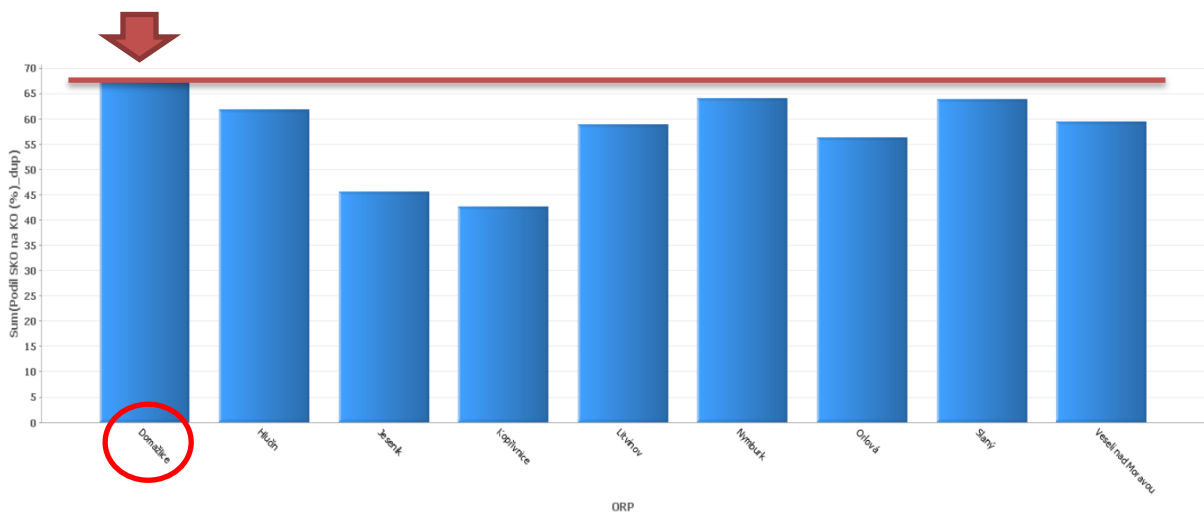
³ Červené linie značí úroveň domažlického SO ORP.

Projekt Systémová podpora rozvoje meziobecní spolupráce v ČR v rámci území správních obvodů obcí s rozšířenou působností (číslo projektu: CZ.1.04/4.1.00/B8.00001)

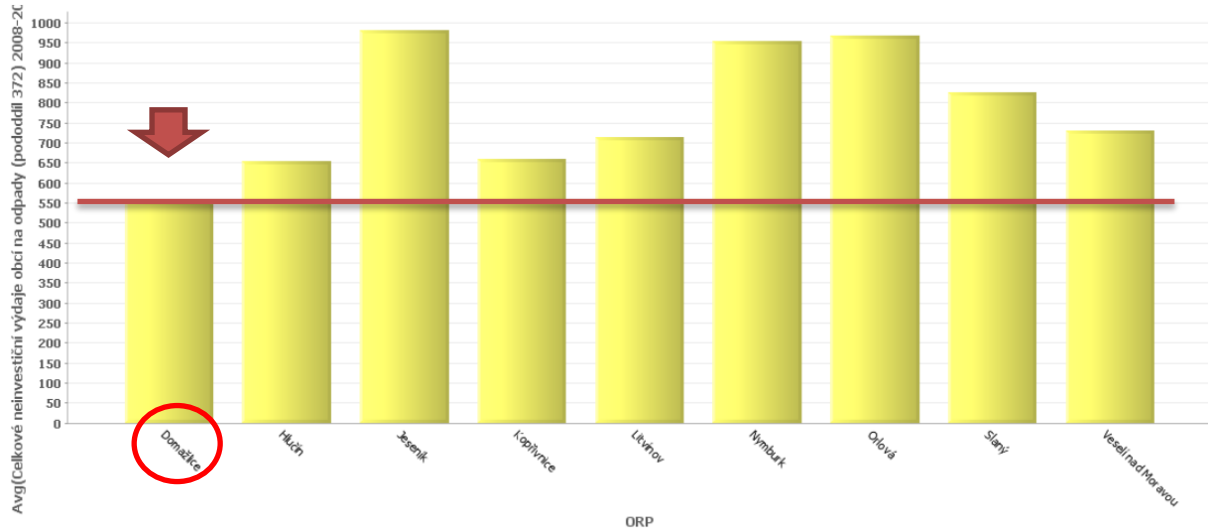
Obrázek 5: Měrná produkce KO a SKO vybraných SO ORP (kritérium: počet obyvatel v SO ORP 38.500 – 41.500; v t/1.000 obyv.)

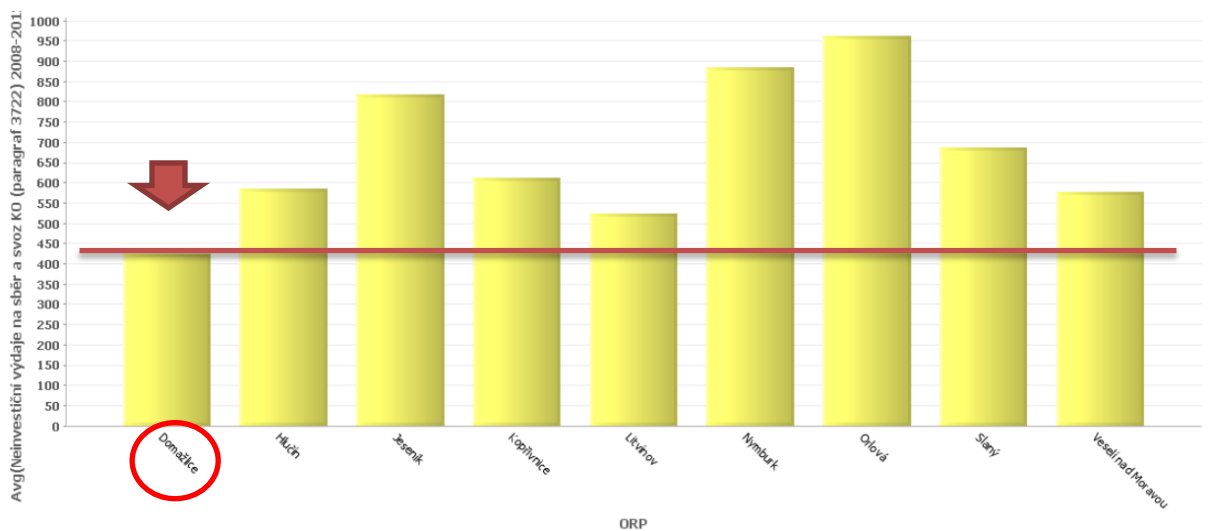
Obrázek 6: Podíl SKO na KO vybraných SO ORP (kritérium: počet obyvatel v SO ORP 38.500 – 41.500; v %)

Obrázek 7: Průměrné celkové neinvestiční výdaje vybraných SO ORP (kritérium: počet obyvatel v SO ORP 38.500 – 41.500) na odpady (v Kč/obyv./rok) v období 2008 – 2012

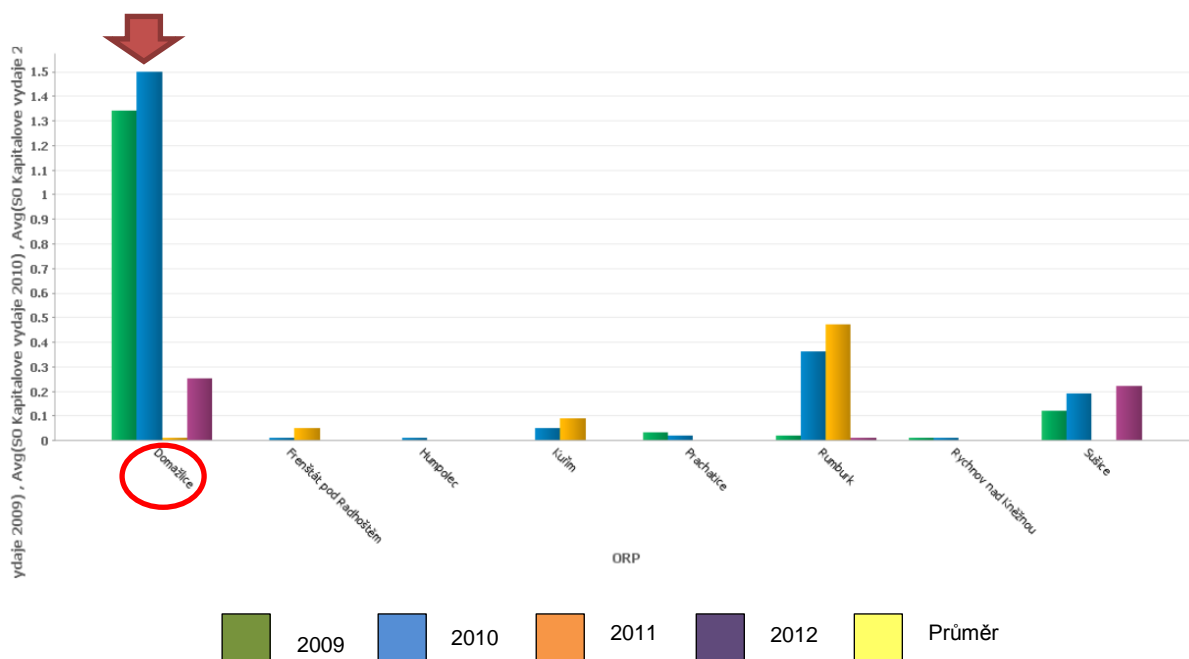
Obrázek 8: Neinvestiční výdaje vybraných SO ORP (kritérium: počet obyvatel v SO ORP 38.500 – 41.500) na sběr a svoz komunálního odpadu v období 2008 – 2012 (v Kč/obyv./rok)

5. Sociální služby

Z pohledu sociálních služeb je vhodné vyzdvihnout srovnání **kapitálových výdajů na obyvatele**, které ilustrují investiční aktivitu. Lze konstatovat, že SO ORP Domažlice dosahuje ve sledovaném období 2009-2012 kromě r. 2011 u vybraného vzorku SO ORP (dle kritéria velikosti jádrové obce) nejvyšších hodnot a ostatní obvody přitom v letech 2009 a 2010 řádově převýšil – hodnotami 1,34, respektive 1,5 tis. Kč/obyv. Obdobná situace platí také, pokud bychom aplikovali jiné kritérium pro výběr srovnávaných SO ORP, např. počet obyvatel v daném obvodu nebo krajské obvody.

Obrázek 9: Kapitálové výdaje obcí ve vybraných SO ORP (kritérium: velikost jádrové obce 10.800 – 11.400 obyv.) na sociální služby v období 2009 – 2012 (v tis. Kč/obyv./rok)

6. Závěrečné shrnutí

SO ORP Domažlice	
základní charakteristika	<p>v Plzeňském kraji patří správní obvod ORP Domažlice mezi větší obvody:</p> <ul style="list-style-type: none"> • počtem obcí je 2. největší • rozlohou 4. největší • počtem obyvatel 5. největší
ekonomická výkonnost	<ul style="list-style-type: none"> • vysoké kapitálové výdaje na obyvatele u porovnávaných ORP
předškolní a školní vzdělávání	<ul style="list-style-type: none"> • vysoký počet žáků MŠ na 1.000 obyvatel v rámci srovnávaných ORP • vysoké běžné i kapitálové výdaje na žáky MŠ u porovnávaných ORP
odpadové hospodářství	<ul style="list-style-type: none"> • nízká celková měrná produkce KO s ohledem na porovnávané ORP • vysoký podíl množství SKO na KO v rámci benchmarkingu
sociální služby	<ul style="list-style-type: none"> • vysoké kapitálové výdaje na sociální služby na obyvatele v rámci benchmarkingu

Použité zdroje: Ministerstvo financí ČR
Český statistický úřad